

1 N12.03 GLANSHAVERTHOOILAND

1.1 BEHEERADVIES

Dit beheeradvies beschrijft wat in het algemeen aan beheermaatregelen nodig is om het beheertype 'Glanshaver-hooilanden' in stand te houden. Lokaal bezien kan, door specifieke lokale omstandigheden, een aangepast beheer noodzakelijk zijn. Het instandhoudingsbeheer is bedoeld voor de situatie dat het beheertype in een 'gunstige staat' verkeert. Dat wil zeggen dat de samenstelling van de vegetatie (kenmerkende vegetatietypen, kwalificerende soorten), de aanwezigheid van structuurelementen, het voorkomen van kwalificerende soorten fauna en de abiotische omstandigheden voldoen aan de omschrijving 'goed' in de Kwaliteitsmaatlat voor dit beheertype.

Glanshaverhooilanden zijn vegetaties van vochtige tot vrij droge, matig voedselrijke en vaak kalkhoudende omstandigheden. De samenstelling is afhankelijk van onder andere bodemtype, vochtigheid (en eventuele overstromingsduur) en kalkrijkdom. Komen de glanshaverhooilanden voor in de uiterwaarden, dan overstromen ze in het groeiseizoen niet of nauwelijks. In goed ontwikkelde vorm zijn het kruidenrijke vegetaties. Kenmerkend zijn soorten als glanshaver, groot streepzaad, glad walstro, peen, gele morgenster, grote bevernel, pastinaak, beemdooievaarsbek, gewone berenklaauw en fluitenkruid. Ook gewone margriet, knolboterbloem, geel walstro, knoopkruid en goudhaver zijn geregeld te vinden. Op vrij schrale en kalkarme gronden komen daarnaast o.a. gewone veldbies, gewoon biggenkruid, muizenoor, klein streepzaad, zachte dravik en gewoon reukgras voor. Op kalkrijke, lichte gronden zijn soorten als echte kruisdistel, sikkellavender en veldsalie kenmerkend.

Het beheer is bedoeld voor situaties die min of meer stabiel zijn. De abiotische omstandigheden zijn dan op orde. Glanshaverhooilanden worden jaarlijks gehooit, eventueel met na-beweiding. De graslanden worden doorgaans niet bemest. Er kan eventueel bemest worden met ruige stalmest als de omstandigheden te voedselarm worden. Om verzuring tegen te gaan kan, bij uitzondering, ruige stalmest of bekalking toegepast worden.

Doelen van het beheer zijn:

- A. Zorgen voor een bloemrijke vegetaties en tegengaan van strooiselophoping, verruiging en verbossing,
- B. Realiseren en handhaven van matig voedselrijke, niet te zure omstandigheden,
- C. Zorgen voor kleinschalige structuurvariatie, om ruimte te bieden aan insecten of zeldzame plantensoorten.

Mogelijke knelpunten zijn:

1. Ontstaan van dichte, eenvormige vegetaties die weinig kruidenrijk zijn, maar worden gedomineerd door forse grassen (rietzwenkgras, kropbaar, kweek, glanshaver), forse kruiden als fluitenkruid en gewone berenklaauw en eventueel ruigtesoorten (als grote brandnetel, boerenwormkruid, dauwbraam, akkerdistel).
2. Ongewenste of overmatige groei van boom- en struikvormende soorten als eenstijlige meidoorn, sleedoorn, gewone vlier, populier, es. In ieder geval bij een oppervlakteaandeel van ca. 10% of meer,
3. Te schrale of zure omstandigheden.

Het beheer bestaat uit jaarlijks maaien en afvoeren van het maaisel, minimaal 1x, eventueel gevolgd door nabeweiding.

Glanshaverhooilanden zijn vrij voedselrijke vegetaties, maar de productiviteit kan sterk verschillen. De intensiteit van het beheer moet worden afgestemd op de vegetatieproductie. Bij een hogere productie (ca. 4-5 ton droge stof per ha of meer) wordt 2x per jaar gemaaid; dat is meestal het geval. Bij een minder productieve vegetatie kan 1x per jaar worden gemaaid. Is de hergroei onvoldoende voor een 2^e maaibeurt, maar teveel om te laten staan, dan kan worden nabeweïd.

Kleinschalige structuurvariatie kan ontstaan door bijvoorbeeld her en der (jaarlijks andere) delen vegetatie te laten staan. Of door randen langs bos of struweel niet elk jaar te maaien, zodat geleidelijke overgangen ontstaan. Glanshaverhooilanden zijn matig voedselrijke vegetaties, die doorgaans niet worden bemest. Als de omstandigheden te voedselarm worden, kan eventueel bemest worden met ruige stalmest. Om verzuring tegen te gaan kan, bij uitzondering, ruige stalmest of bekalking toegepast worden. Bloten, slepen en rollen kan in goed ontwikkeld glanshaverhooiland beter achterwege blijven, vanwege de negatieve invloed op de structuurvariatie.

Het beheer voor glanshaverhooiland bestaat dus uit (een combinatie van) de volgende maatregelen.

Maatregel	Doel	Knelpunt
Twee keer per jaar maaien en afvoeren, deels gefaseerd	A, B, C	1
Eén keer per jaar maaien en afvoeren, deels gefaseerd	A, B, C	1
Eén keer per jaar maaien en na-beweiden, deels gefaseerd	A, B, C	1
Verwijderen van opslag	A	2
Bemesting, max. 20 ton/ha, ca. eens per 3 jaar	(B)	3
Bekalken	(B)	3

Beheermaatregelen kunnen een nadelige invloed hebben op beschermde soorten (op basis van de Flora- en faunawet c.q. Natuurbeschermingswet). Onderstaande tabel helpt bij het bepalen van de timing van het beheer: de kleuren (afkomstig uit de [Gedragscode Natuurbeheer](#)) geven in grote lijnen aan of in een bepaalde periode gewerkt kan worden, eventueel onder voorwaarden. Dat hangt af van de mogelijke aanwezigheid van kwetsbare beschermde plant- en diersoorten en de kans dat deze verstoord worden.

Met X is aangegeven wanneer de verschillende maatregelen doorgaans het beste kunnen worden uitgevoerd.

Maatregel	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	
Twee keer per jaar maaien en afvoeren*	[Green]		[Yellow]	[Red]				[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]	[Green]		
Eén keer per jaar maaien en afvoeren **			[Yellow]	[Red]				[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]			
Na-beweiden***	[Green]		[Yellow]					[Yellow]	[Yellow]	[Green]	[Green]	[Green]	
Verwijderen van opslag			[Green]	[Red]				[Yellow]	[Green]	[Green]	[Green]		
Bemesten****	[Green]		[Yellow]	[Yellow]	[Red]				[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]
Bekalken****			[Yellow]	[Yellow]	[Red]				[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]	[Yellow]

* Bij een hogere productie (meer dan ca. 4-5 ton droge stof per ha)

** Bij een lagere productie (minder dan ca. 4-5 ton droge stof per ha)

*** Als de hergroei onvoldoende is voor een maaibeurt maar teveel om te laten staan. Niet eerder dan 5 à 6 weken na het hooien

**** In het vroege voorjaar of, als de omstandigheden dan te nat zijn, na de eerste snede.

[Green]	Altijd toepasbare periode
[Yellow]	Kwetsbare periode (ja, mits met voorzorgsmaatregelen)
[Red]	Ontheffingsperiode (nee, tenzij: plicht tot inventariseren van beschermde soorten en aanvraag ontheffing F&F/Nb-wet, extra maatregelen tenzij uit inventarisatie is gebleken dat soorten niet aanwezig zijn)

In sommige gevallen is sprake van verruiging of treden storingssoorten op de voorgrond. Te denken valt aan soorten als kweek, rietzwenkgras, kropaar, boerenwormkruid, jakobskruid of akkerdistel. Vaak wordt dit veroorzaakt door onvoldoende maaien of onvoldoende afvoer van maaisel. In sommige gevallen kan ook bodemverstoring een rol spelen, waardoor storingssoorten (zoals jakobskruid, akkerdistel) de kans grijpen om zich te vestigen en vervolgens uit te breiden.

Belangrijk is dat er jaarlijks wordt gemaaid en dat maaisel volledig wordt afgevoerd. Doorgaans is er bij verruiging sprake van een hogere productie en is het verstandig om een extra maaibeurt in te zetten. Maai op het moment dat de planten de meeste energie steken in de bovengrondse delen (d.w.z. als ze gaan bloeien), dan is de afvoer van biomassa en voedingsstoffen het grootst. Vooral bij een soort als akkerdistel, die zich via de wind verspreid, is het belangrijk om vóór de zaadzetting te maaien, om verdere verspreiding tegen te gaan. Voorkom bodembeschadiging, zodat er geen kiemingsgelegenheid ontstaat.

1.2 NADERE TOELICHTING OP DE BEHEERMAATREGELEN

1.2.1 Inventarisatie

Bij het uitvoeren van de beheermaatregelen moet u rekening houden met kwetsbare waarden. Dat kunnen [beschermde](#) (volgens de Flora- en faunawet c.q. de Natuurbeschermingswet), [bedreigde](#) (Rode lijsten) of [karakteristieke](#) (bijv. kwalificerende soorten SNL) planten of dieren zijn, maar ook cultuurhistorische waarden. Het is daarom belangrijk om vooraf te inventariseren of en waar dergelijke planten, dieren of andere waarden aanwezig zijn en hoe belangrijk het te beheren terreindeel voor de soort en de lokale populatie is.

Of en waar kwetsbare soorten aanwezig zijn, zal doorgaans blijken uit inventarisatie die in het kader van de [SNL-monitoring](#) vereist is. Als er beschermde soorten aanwezig zijn dan kan het zijn dat u, om eventuele nadelige gevolgen voor die soorten te voorkomen, aan extra maatregelen moet denken, zie de [Gedragscode Natuurbeheer](#). Voor andere waardevolle soorten, die niet beschermd zijn, kan ook de uitvoering van maatregelen volgens de Gedragscode eventueel negatieve gevolgen hebben. Aanvullende maatregelen kunnen dit voorkomen. Dat kan b.v. door locaties van kwetsbare of bedreigde soorten te sparen, zo nodig door ze te markeren in het veld, door deze gefaseerd (niet in één keer) te maaien, of door het tijdstip van het gehele perceel aan te passen aan de kwetsbare soorten (en dat ook jaarlijks zo te laten). Dat laatste heeft de voorkeur, omdat er dan van jaar tot jaar zo min mogelijk gevarieerd wordt in maaitijdstip en kwetsbare soorten zich daaraan kunnen aanpassen.

Kwetsbare soorten verdienen soms aanvullende maatregelen. In een aantal gevallen staan die beschreven in soortbeschermingsplannen voor die soorten. Daarover is meer informatie te vinden op sites over de betreffende soort of soortgroep.

Bij waardevolle soorten in Glanshaverhooilanden moet vooral gedacht worden aan planten, maar daarnaast ook aan allerlei diersoorten. Er kan een breed scala aan waardevolle plantensoorten voorkomen, waaronder b.v. beemdkrone, beemdooievaarsbek, graslathyrus, grote centaurie, gele en oosterse morgenster, rapunzelklokje, ruige weegbree, kluwenklokje, veldsalie, weidegeelster en wilde marjolein. Vanwege de bloemrijkdom kunnen de graslanden ook rijk zijn aan insecten, waaronder dagvlinders (o.a. argusvlinder, bont dikkopje, hooibeestje, koevinkje, zwartsprietdikkopje). Andere waardevolle diersoorten waar aan gedacht kan worden zijn (broed)vogels (o.a. grauwe klauwier, kwartelkoning, veldleeuwerik, geelgors, putter, paapje, patrijs) en muizen (dwergmuis, veldspitsmuis).

Bij cultuurhistorische waarden kan het bijvoorbeeld gaan om schansen, landweren, tuinwallen of om perceelsvormen of verkavelingspatronen.

1.2.2 Maaien

Maaien is de meest gangbare beheermaatregel van dit beheertype. Het maaien van glanshaverhooilanden gaat om het één- of tweejaarlijks afmaaien van het bovengrondse deel van de vegetatie. Het maaisel wordt altijd goed afgevoerd.

Maaien wordt toegepast om strooiselophoping (vervilting), verruiging en struweelvorming tegen te gaan, en kruidenrijke vegetaties te ontwikkelen en te behouden.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- ❖ Dit beheertype is voor de instandhouding afhankelijk van hooilandbeheer (één- of tweemaal per jaar hooien), eventueel van een hooiweidebeheer (eerst hooien, dan na-beweiden).

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- ❖ Als in het te maaien deel bedreigde, beschermde of karakteristieke soorten voorkomen en die op dat moment slecht tegen maaien kunnen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om plantensoorten die nog geen zaad hebben gezet of om broedvogels die nog geen vliegvlugge jongen hebben. De oplossing ligt dan in gefaseerd maaien of in het structureel later maaien van het hele perceel (zie 2.1).
- ❖ Wanneer het een zeer natte periode is of op zeer korte termijn gaat worden en de kans op insporing groot is.

Hoe toe te passen:

- ❖ Kleine, bijzondere locaties (b.v. mierenbulten, kale plekken, steilrandjes of andere delen met veel microreliëf, zomen rond struweel) kunt u het beste maaien met een kleine maaier met messenbalk, zeis of bosmaaier.
- ❖ Cultuurhistorische waarden van grasland kunnen betrekking hebben op zaken als perceelsvorm en verkavelingspatroon. Door dergelijke inrichtingsaspecten te respecteren, blijven ze behouden. Bodemkundige en historische/archeologische waarden bevinden zich doorgaans in de bodem. Door bestaand (micro)reliëf bij het beheer te handhaven blijven ook deze behouden.
- ❖ Probeer het tijdstip van maaien zo af te stemmen dat karakteristieke/bijzondere plantensoorten de tijd hebben om zaad te zetten. Dat kan perceelsgewijs of door groeiplaatsen van dergelijke soorten later te maaien.
- ❖ Maai van binnen naar buiten, zodat dieren kunnen ontsnappen. Gebruik bij grootschaliger maaibeheer een wildredder.
- ❖ Kleine delen van het terrein (ca. 5 %) pas later in het jaar maaien of ongemaaid de winter over laten staan kan voor fauna (vogels, insecten) essentieel zijn.
- ❖ Broeden er kwartelkoningen in uw terrein, stel de maaidatum dan uit (of spaar de delen waar de vogels verblijven) tot na 1 september.
- ❖ Maai bij voorkeur bij zonnig, warm weer. Sommige soorten kunnen dan beter ontsnappen.
- ❖ Door het maaisel enkele dagen te laten liggen of te schudden krijgt fauna de kans om te ontsnappen uit het maaisel, en kan zaad rijpen en eruit vallen. Maai niet met een maai-zuigcombinatie: hierdoor wordt vrijwel alle fauna afgevoerd.
- ❖ Laat het maaisel niet langer dan 1 tot 2 weken liggen, anders verliest het weer voedingsstoffen aan de ondergrond.

1.2.3 Na-beweiden

Na-beweiding is het laten begrazen van het terrein nadat het is gehooïd. Het heeft als doel de hergroei af te voeren, zodat de vegetatie het volgende voorjaar voldoende kort en open is. Er kan worden na-beweïd als het gewas te weinig productief is voor een tweede maaibeurt, maar nog te productief om zonder beheer de winter in te gaan.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- ❖ Nabeweiding kan gunstig zijn om strooiselophoping (vervilting) en verruiging tegen te gaan. Ook kan het helpen om een vervilte zode open te maken en daarmee kiemingsmogelijkheden te verbeteren.

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- ❖ Wanneer het een zeer natte periode is of op zeer korte termijn gaat worden;
- ❖ Wanneer er geen mogelijkheden zijn om terreindelen waar kwetsbare restpopulaties voorkomen of cultuurhistorische elementen te ontzien.

Hoe toe te passen:

- ❖ De veebezetting moet zodanig zijn dat de grasmat voor het grootste deel kort de winter in gaat. Als dat niet het geval is, kan de zode vervilten, waardoor er weinig licht en lucht op de bodem kan komen. Dat is slecht voor de kieming van zaden en de ontwikkeling van jonge planten, en leidt tot soortenarme vegetaties;
- ❖ Schaar vee niet eerder in dan 5 à 6 weken na het hooien, eventueel in een iets hogere dichtheid. Voor de hergroei en de structuur heeft dat een effect dat lijkt op een tweede maaibeurt, wat gunstiger is voor hooilandsorten;
- ❖ Grazers zijn sociale kuddedieren. Daar dient rekening mee gehouden te worden door meerdere dieren, en bij voorkeur groepen, in te zetten;
- ❖ Houdt de effecten van de begrazing op soorten en structuur in de gaten en stuur bij wanneer dat nodig is. Een te intensieve begrazing kan ten koste gaan van kwetsbare soorten of structuurvariatie of tot aantasting van cultuurhistorische elementen. Te extensieve begrazing kan leiden tot verruiging. Onder invloed van een niet te intensieve begrazing kunnen lokaal structuurrijke overgangen ontstaan die worden gebruikt door insecten en vogels;
- ❖ Voer niet bij; pas de aantallen dieren aan of haal het vee eerder uit het perceel;

- ❖ Wees zeer terughoudend met ontwormingsmiddel; in principe niet gebruiken of alleen curatief. Het heeft een negatieve invloed op o.a. bodemleven en mestfauna (het doodt b.v. insectenlarven).

1.2.4 Bemesten

Het bemesten met ruige stalmest, max. 20 ton per ha per jaar. In de meeste gevallen zal mesttoediening eens in de 3 jaar voldoende zijn.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- ❖ Als de vegetatie zodanig ver is verschaald, dat de omstandigheden te voedselarm worden voor glanshaverhooiland en er schralere vegetatietypen gaan ontstaan (met o.a. veel gewoon struisgras, gewoon biggenkruid, muizenoor, schapenzuring) die tot een ander natuurtype behoren.

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- ❖ Zolang de vegetatie nog niet zo voedselarm is dat schralere vegetaties ontstaan. Dit zal doorgaans het geval zijn.
- ❖ Als ontwikkeling naar schralere vegetaties (zoals droge schraalgraslanden, die tot een ander natuurtype worden gerekend) gewenst is. Glanshaverhooiland is dan een tussenstadium in de ontwikkeling.

Hoe toe te passen:

- ❖ Maak gebruik van storrijke stalmest,
- ❖ Verspreid de stalmest goed, waarbij afstand bewaard wordt van sloten en greppels,
- ❖ Bemest in beginsel in het vroege voorjaar, de bemestende waarde kan dan zo goed mogelijk worden benut én weidevogels kunnen dan de storrijke delen gebruiken voor nestmateriaal. Als de omstandigheden in het voorjaar te nat zijn (b.v. door overstroming in de uiterwaarden) kunt u beter bemesten na de eerste snede,
- ❖ In de meeste gevallen zal mesttoediening eens in de 3 jaar voldoende zijn.

1.2.5 Verwijderen opslag

Het verwijderen van opslag is het weghalen van boom- en struikvormende soorten. Daarmee voorkomt u dat de lage vegetatie wordt overwoekerd door bomen en struiken.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- ❖ Als het gaat om een terrein dat belangrijk is voor karakteristieke of beschermde soorten die afhankelijk zijn van een open landschap of open terrein. Het gaat dan bijv. om weidevogels als de veldleeuwerik.
- ❖ Bij overmatige groei van boom- en struikvormende soorten als eenstijlige meidoorn, sleedoorn, gewone vlier, populier, es. In ieder geval bij een oppervlakteaandeel van ca. 10% of meer.

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- ❖ Wanneer beschermde of karakteristieke soorten er afhankelijk van zijn (b.v. omdat er weinig alternatieven zijn in de omgeving) en mits de hoeveelheid opslag beperkt blijft. Verspreid voorkomende bomen en struiken of lokaal struweel dragen bij aan de structuurvariatie. Ze kunnen dienen als zang- of jaagposten (voor bijv. grauwe klauwier), als nectarbron of beschutte (zon)plekken bieden (voor bijv. vlinders);
- ❖ Wanneer het cultuurhistorisch waardevolle bomen of struiken betreft. Het gaat dan om bomen of struiken die bijvoorbeeld een historische locatie aangeven of verwijzen naar een historisch gebruik van het landschap.

Hoe toe te passen:

- ❖ Mogelijk moet u bij het verwijderen van opslag of bomen rekening houden met kwetsbare waarden. Als uit inventarisatie blijkt dat kwetsbare soorten aanwezig zijn, dan kan het zijn dat u aan extra maatregelen moet denken. Is sprake van cultuurhistorische of aardkundige waarden, voorkom dan bodemverstoring (bijv. door bomen niet machinaal te trekken);
- ❖ Trek kleine boompjes - zolang dat nog kan - bij voorkeur met wortel en al uit. Zaag dikkere bomen zo laag mogelijk af, waarna u ze eventueel bedekt met houtsnippers of plaggen. Uitlopers kunt u mee maaien.

1.2.6 Bekalken

Het incidenteel toedienen van kalk of kalkhoudende stoffen, om verzuring tegen te gaan.

Wanneer deze maatregel wel toepassen:

- ❖ Als soorten van tamelijk zure omstandigheden (gewone veldbies, muizenoor, gewoon struisgras e.d.) op de voorgrond gaan treden, terwijl de kwalificerende soorten van het type verdwijnen. Deze [kwalificerende soorten](#) (als beemdkroon, bevertjes, knolboterbloem, veldsalie e.d.) houden doorgaans van mineralenrijkere, niet-zure, omstandigheden.

Wanneer deze maatregel niet toepassen:

- ❖ In andere gevallen.

Hoe toe te passen:

- ❖ De benodigde dosis is afhankelijk van de gebruikte kalkmeststof en de mate van verzuring. De neutraliserende werking van kalkmeststoffen wordt aangeduid met de term neutraliserende waarde (nw); in veel gevallen ligt deze tussen ca. 50 en 60. In die range zal het doorgaans gaan om een kalkgift tussen ca. 250 en 750 kg/ha/jaar. Hoe vaak bekalking nodig is, kan per situatie verschillen;
- ❖ Bekalk in beginsel in het vroege voorjaar. In uiterwaarden waar overstroming op kan treden kunt u beter kort na de eerste maaibeurt bekalken. Dan kan de bekalkende waarde zo goed mogelijk benut worden voordat de kalk af- of wegspoelt bij eventuele inundatie.

1.3 AANVULLENDE OF SPECIEKE BEHEERMAATREGELEN

1.3.1 Herstelbeheer

Als er knelpunten zijn bij glanshaverhooilanden dan hebben die vaak te maken met een te hoge voedselrijkdom. Voedselrijke omstandigheden kunnen het gevolg zijn van bemesting of (in de lagere delen) overstroming met voedselrijk rivierwater in het verleden, en van stikstofdepositie. Ook te extensief maaibeheer waarbij de productie onvoldoende wordt afgevoerd leidt tot verrijking. Te voedselrijke omstandigheden leiden tot slechter ontwikkelde vegetaties.

Goed ontwikkelde glanshaverhooilanden zijn kruidenrijke vegetaties. Meestal zijn er twee vegetatielagen: een onderlaag met veel rozetplanten en vlinderbloemigen en een bovenlaag van hoogopschietende grassen en kruiden (vooral schermbloemigen). Meerdere voor dit beheertype kwalificerende plantensoorten komen geregeld voor. Er is sprake van een open structuur, zodat er voldoende licht op de bodem kan vallen voor zaad om te kiemen.

Slechter ontwikkelde glanshaverhooilanden zijn minder kruidenrijk en worden gedomineerd door forse grassen (rietzwenkgras, kropaar, kweek, glanshaver), forse kruiden als fluitenkruid en gewone berenklauw en eventueel ruigtesoorten (als grote brandnetel, boerenwormkruid, dauwbraam, akkerdistel). De dichte vegetatie biedt weinig ruimte aan andere soorten om te kiemen. Kwalificerende plantensoorten komen maar zeer beperkt voor of ontbreken. Als er te weinig biomassa wordt afgevoerd hoopt zich een dikke strooisellaag op. In deze vervilde laag kan zaad slecht kiemen en kunnen jonge planten zich moeilijk ontwikkelen.

Mogelijke herstelmaatregelen om de effecten van verrijking en verzuuring tegen te gaan zijn:

- ❖ Extra maaien of maaien in plaats van nabeweiden;
- ❖ Nabeweiden waar dat nog niet gebeurt, of met een hogere veebezetting nabeweiden;
- ❖ Kleinschalig plaggen. Voor zeldzame soorten kan het goed zijn om stukjes dichtbij bestaande groeiplaatsen te plaggen. Dat zorgt voor open plaatsen waar ze kunnen kiemen;
- ❖ Bloten, slepen en rollen kan in nog niet goed ontwikkelde glanshaverhooilanden een zinnige maatregel zijn omdat het de grasgroei stimuleert en dus de verschraling versneld.

1.4 OVERGANGEN NAAR ANDERE NATUURTYPEN

Veel kenmerkende diersoorten zijn afhankelijk van combinaties van begroeiingen. Daarom vinden in een gevarieerd landschap meer soorten een geschikt leefgebied dan in een eenvormig landschap. In het geval van glanshaverhooilanden gaat het dan vooral om overgangen van hoog (droog, bijv. een rivierduin met stroomdalgrasland) naar laag (natter, bijv. aangrenzende uiterwaardgraslanden met grote vossenstaart of overstromingsgrasland) en van open grasland naar struweel (bijv. meidoorn) en eventueel bos. Sommige vogels broeden bijvoorbeeld in de drogere glanshaverhooilanden en foerageren in aangrenzende lager gelegen, nattere vegetaties. Of ze broeden in meer besloten delen en foerageren in de opener graslanden. Zowel insecten als vogels maken vaak gebruik van structuurrijke overgangen.

In sommige gevallen zijn bloemrijke ruigten, struwelen en natte terreindelen in de directe omgeving van de glanshaverhooilanden aanwezig en kan daar met het beheer op worden aangesloten. Is dat niet het geval, dan is het goed om zelf enige variatie aan te brengen. Dat kan door ruigere delen of struweel te laten ontstaan door lokaal minder frequent te maaien.

1.5 MAATWERK VOOR SOORTEN EN SOORTGROEPEN

Veel diersoorten hebben variatie nodig in vegetatiestructuur en vegetatiesamenstelling (in de ruimte als ook in de tijd) om in hun behoeften te voorzien. Vaak vormen glanshaverhooilanden maar een onderdeel van hun leefgebied. Geleidelijke overgangen (van hoog naar laag; van droog naar vochtiger; van open naar ruiger; van grasland naar struweel of bos) bieden veel variatie in microklimaat, voedsel en dekking. In goed ontwikkeld glanshaverhooiland komt veel kleinschalige variatie in structuur voor (zoals kale plekken, steilrandjes, mierenbulten, kortgrazige delen, bloemrijke ruigten, struweel, zomen lang bos en solitaire bomen). Het is goed om daar in het beheer voldoende aandacht voor te hebben.

1.5.1 Gidsoorten

Glanshaverhooilanden zijn belangrijk voor vlinders en andere ongewervelden. Voor deze soortgroepen is het belangrijk om gefaseerd te maaien, en om jaarlijks op wisselende plekken delen van de vegetatie ongemaaid de winter in te laten gaan. Door gefaseerd te maaien blijft er steeds voldoende voedsel en beschutting beschikbaar voor o.a. vlinders, bijen en sprinkhanen. Delen die niet gemaaid worden zijn goed voor de overwintering van eitjes, rupsen en poppen. Ook bloemrijke ruigten en overgangen naar struweel zijn belangrijk voor insecten (voedsel, luwte, dekking), maar bijvoorbeeld ook voor vogels die op grote insecten jagen (zoals grauwe klauwier).

Glanshaverhooilanden die voorkomen in combinatie met nattere grazige delen kunnen leefgebied zijn van de [kwartelkoning](#). Kwartelkoningen zijn zeer late broeders. Als ze in uw terrein broeden, hou daar dan rekening mee met het maaien. Stel de maaidatum uit, of spaar de delen waar de vogels verblijven, tot na 1 september.